

Fiskālās Disciplīnas Padome

Viedoklis par finanšu ministrijas makroekonomikas prognozēm

Stabilitātes programmai 2023.-2026. gadam

Preambula

Šajā dokumentā ir sniegts Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) viedoklis par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomikas prognozēm periodam no 2023. līdz 2026. gadam. Prognozes tiks izmantotas par pamatu Stabilitātes programmas (turpmāk – SP) 2023.-2026. gadam (2023./26.) izstrādei, ko plānots iesniegt Ministru kabinetā 2023. gada aprīlī. Lai atbalstītu valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – Vidēja termiņa budžeta ietvara un Stabilitātes Programmas izstrādes, tika noslēgta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Padomei, prognožu apstiprināšanas procedūras laikā, tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā, iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūras un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir konsultējusies ar ārējiem ekspertiem, lai iegūtu pēc iespējas dažādus viedokļus par norisēm Latvijas ekonomikā.

2023. gada 10. februāra Padomes sēdē FM informēja par atjaunoto makroekonomisko prognožu pieņēmumiem un izmaiņām kopš 2022. gada 1. decembra. Padome uzdeva FM jautājumus par prognožu pieņēmumiem un atsevišķu rādītāju pamatojumu un no FM saņēma atbildes.

Padomes pienākums ir sniegt viedokli makroekonomiskajiem indikatoriem, atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam (rādītāji apkopoti 3. tabulā šī dokumenta beigās). Padomes locekļi, ņemot vērā FM sniegtos materiālus un skaidrojumus, pamatojoties uz iekšējo diskusiju, pieņēma lēmumu par prognožu apstiprināšanu¹.

Situācijas apskats

FM prognozes, ņemot vērā augsto nenoteiktību un Padomes aicinājumu pārskatīt prognozes gadījumos, kad situācijas attīstība būtiski novirzās no iepriekš paredzētā scenārija, 2022. gada laikā ir vairākkārt pārskatītas^{2,3,4,5}. FM prognozes, kopš 2022. gada sākuma, novirzījušās pesimistiskā virzienā, IKP, katrā jaunā prognozēšanas iterācijā, novērtēts arvien zemāk, savukārt inflācijas prognoze kāpināta. Tomēr ņemot vērā jaunākos CSP datus par IKP

¹ Padomes sēdes protokols 2(63) 2023. gada 10. februāra sēde: [Microsoft Word - FDP_1_04_56_20230210_Padomes_protokols_2_63.docx](#)

² [14.02.2022. makroekonomikas prognožu apstiprināšana | Fiskālās disciplīnas padome \(fdp.gov.lv\)](#)

³ [09.03.2022. Koriģētās makroekonomiskās prognozes \(Sankciju scenārijs\) | Fiskālās disciplīnas padome \(fdp.gov.lv\)](#)

⁴ [12.08.2022. Makroekonomiskās prognozes 2022. gadam un VTBI 2023/25. | Fiskālās disciplīnas padome \(fdp.gov.lv\)](#)

⁵ [Koriģētās Makro prognozes 2022. gadam un VTBI 2023-2025 \(1.12\) | Fiskālās disciplīnas padome \(fdp.gov.lv\)](#)

izaugsmi 2022.gada pēdējā ceturksnī, IKP prognozes SP 2023/25 ir minimāli koriģētas uz augšu 2023. gadam, bet līdztekus kāpināta arī inflācijas prognoze. Tabulā 1. apkopotas FM un citu institūciju aktuālās makroekonomisko rādītāju prognozes, datu avoti: FM⁶, LB (Latvijas Banka)⁷, EK (Eiropas Komisija)⁸, SVF (Starptautiskais valūtas fonds)⁹. Šī viedokļa izstrādes brīdī jaunākā pieejamā makroekonomiskā prognoze ir pieejama no Eiropas Komisijas, kas tika izstrādāta 2023. gada februārī. Salīdzinot FM **reālā IKP prognozi** ar EK prognozēto 2023. gadam, FM prognoze ir par 0,1 procentpunktu zemāka un liecina par neitrālu izaugsmi, savukārt EK prognozē minimālu IKP izaugsmi (0,1%). Arī 2024. gadam FM prognoze ir piesardzīgāka un, salīdzinot ar EK prognozēto, IKP pieaugums ir par 0,7 procentpunktiem mazāks.

FM **inflācijas prognozes** liecina par lēnāku tās līmeņa pazemināšanos nekā prognozē EK. 2023. gadam FM prognozē 10% inflācijas līmeni, bet EK par 2,1 procentpunktiem mazāku vērtību. Arī 2024. gadam FM prognozētais inflācijas līmenis ir par 0,7 procentpunktiem augstāks nekā EK prognozēs. Kopumā gan FM, gan EK prognozes rāda, ka 2023. gadā vēl saglabāsies diezgan būtisks patēriņa cenu pieaugums, kas normalizēsies vien sākot ar 2024. gadu. Arī uz IKP pieaugumu pašlaik būtu jāraugās ar ļoti piesardzīgu optimismu.

	2023	2024	2025	2026
Reālā IKP Izaugsme				
FM (Feb.2023)	0,0	2,0	2,9	2,8
LB (Dec.2022)	-0,3	4,4	3,5	
EK (Feb.2023)	0,1	2,7	-	-
SVF (Okt.2022)	2,5	1,6	3,4	3,4
Nominālā IKP izaugsme				
FM (Feb.2023)	11,7	5,5	5,7	5,5
LB (Dec.2022)	-	-	-	-
EK (Feb.2023)	-	-	-	-
SVF (Okt.2022)	16,8	9,1	6,2	5,6
Inflācija (PCI)				
FM (Feb.2023)	10,0	2,2	2,5	2,5
LB (Dec.2022)	10,9	4,4	3,0	
EK (Feb.2023)	7,9	1,5	-	-
SVF (Okt.2022)	18,9	3,4	2,6	2,5
Deflators				
FM (Feb.2023)	11,7	3,4	2,7	2,7
LB (Dec.2022)	-	-	-	-
EK (Feb.2023)	-	-	-	-
SVF (Okt.2022)	13,9	7,3	2,7	2,2

Tabula 1 Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %.

CSP ātrais novērtējums par 2022. gada ceturto ceturksni liecina, ka prognozētā recesija to neskāra. Sezonāli un kalendāri koriģētie dati liecina par to, ka ekonomikas attīstība bija labāka nekā prognozēts. IKP, pēc provizoriskā novērtējuma, 2022. gadā pieaudzis par 1,8%. Recesija 2022. gadā tika fiksēta tikai 3. ceturksnī, bet jau ceturtajā ceturksnī IKP pieauga par 0,1%, salīdzinot ar 2021. gada ceturto ceturksni, un salīdzinot ar 2022. gada trešo ceturksni, pieaugums bijis 0,3%. Šo rezultātu pozitīvi ietekmēja pieaugums pakalpojumu nozarēs par 0,7%,

kas kompensēja samazinājumu ražojošajās nozarēs par 3,3%.

Diemžēl situācija ar inflāciju Latvijā būtiski neuzlabojas un pašlaik nav vērojamas inflācijas samazināšanās pazīmes, š.g. janvārī, saskaņā ar Eurostat ātro novērtējumu, inflācija sasniedza augstāko līmeni Eirozonā 21,6%, apsteidzot Igaunijas (18,8%) un Lietuvas (18,4%) rādītājus. Lai gan pašlaik noticis energoresursu cenu kritums, līdz pirmskara līmenim: dabas gāzes cena š.g. janvāra sākumā nokritās līdz 50-60 eiro par megavatstundu un naftas cena, kopš pagājušā gada decembra, ir robežās 65-75 dolāri par bareli, tomēr tas ekonomisko situāciju uzlabos tikai pēc vairākiem mēnešiem. Pašlaik joprojām ražošanā un

⁶ FM aktualizētās makroekonomikas prognozes: [FM aktualizējumi makroekonomisko rādītāju prognozēs Latvijas Stabilitātes programmas sagatavošanai | Finanšu ministrija](#), skatīts 10.03.2023

⁷ Latvijas Bankas Prognozes 21.12.2022, pieejams: [Prognozes | Latvijas Banka](#), skatīts 10.02.2023

⁸ European Commission forecasts, 13.02.2023, pieejams: [Economic forecast for Latvia \(europa.eu\)](#), skatīts 14.02.2023

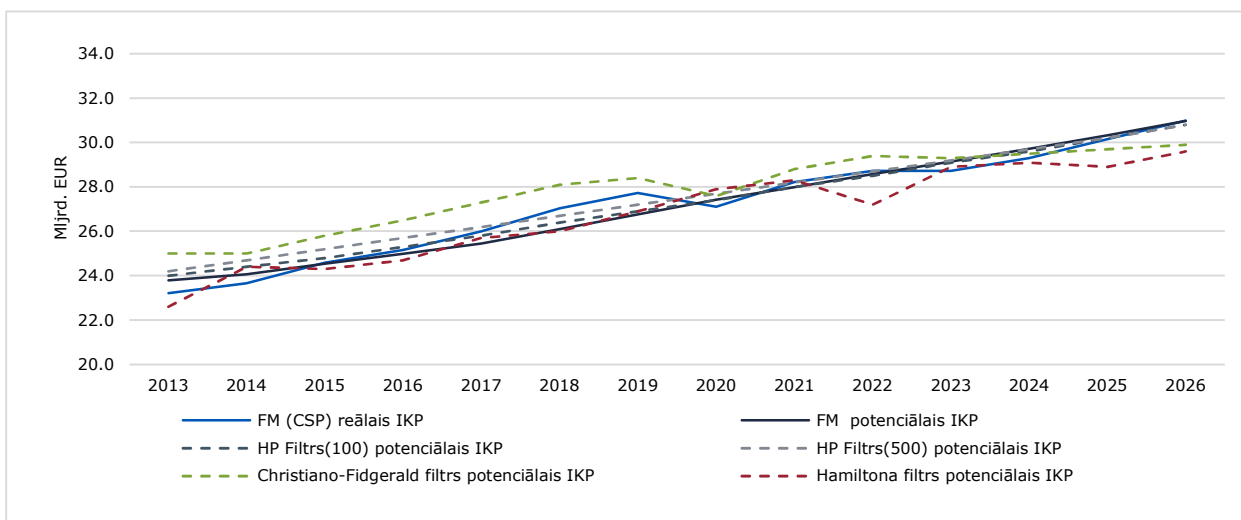
⁹ Starptautiskais valūtas fonds (Okt.,2022), [World Economic Outlook, October 2022: Countering the Cost-of-Living Crisis \(imf.org\)](#), skatīts 10.02.2023

privātajā patēriņā tiek izmantoti energoresursi, kas iepirkti 2022. gadā par iepriekš ekstremāli augstajām cenām.

Latvijas ekonomikas cikla novērtējums

Padomes eksperti sniedz savu vērtējumu par Latvijas tautsaimniecības pašreizējo stāvokli tās ekonomiskajā ciklā. Šajā novērtējumā izmantotas uz statistikas filtriem balstītas metodes¹⁰. Statistikas filtru metode ir izmantota, lai atdalītu IKP īstermiņa un ilgtermiņa svārstības un sniegtu priekšstatu par ekonomikas potenciālu, tādējādi, ļaujot aprēķināt aptuvenu izlaides starpības vērtību, ko var salīdzināt ar FM aprēķiniem. IKP tendenču un cikla komponentu iegūšanai tika izmantoti trīs statistikas filtri: Kristiano-Fitzdžeralda, Hodrika-Preskota (HP), ar izlīdzinošo *lambda* parametru (100) vai (500) un jaunākais Hamiltona filtrs. 1. attēlā redzams, ka, laika posmā no 2013. līdz 2026. gadam, FM aprēķinam vistuvāk ir ar HP (100) metodi iegūtais potenciālais IKP, savukārt visvairāk no FM atšķiras ar Hamiltona filtru novērtētā laikrinda, kas liecina gan par straujāku IKP potenciāla samazināšanos 2022. gada, gan par zemāko potenciālā IKP līmeni vidējā termiņā.

1.attēls. Reālais IKP (vēsturiskais un prognozētais) salīdzinājumā ar potenciālā IKP aprēķinu pēc četriem statistiskiem filtriem un FM aprēķiniem.

Avots: FM, CSP un FDP aprēķini

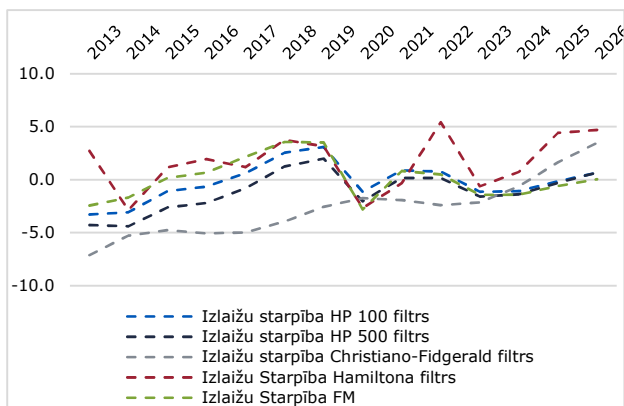
Alternatīvi izlaides starpības mērījumi tika iegūti, pamatojoties uz iepriekš minētajiem statistikas filtriem. Var secināt, ka, laika posmā no 2013. līdz 2026. gadam, dažādu alternatīvo statistiskās filtrēšanas metožu rezultāti pamatā virzās pa līdzīgu trajektoriju kā FM dati. Ar Hamiltona filtru novērtētā izlaižu starpība liecina par augstākām un pozitīvām vērtībām, savukārt ar HP filtriem (100) un (500) aprēķinātā izlaižu starpība tikai minimāli atšķiras no FM novērtējuma, skat 2. attēlu.

Savukārt attēlā nr.3 ir redzams salīdzinājums starp visu izlaides starpības aprēķinam pielietoto filtru vidējo aritmētisko, mediānu un FM aprēķināto izlaides starpību. Gan mediānas, gan vidējās vērtības līknes norāda uz negatīvu izlaides starpību gan 2023. gadā, gan 2024.

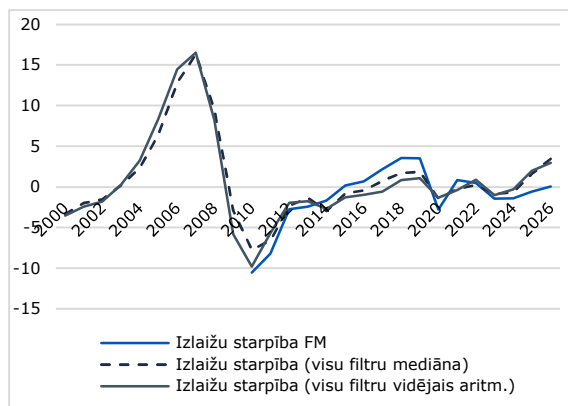
¹⁰ Šīs metodes ir salīdzinoši vienkārši pielietojamas, tomēr tiem ir nepieciešami pieņēmumi par filtru struktūru, tostarp viena vai vairāku parametru vērtības. Veiktajos aprēķinos Hodrika-Preskota (HP) filtram pielietota *lambda* parametra vērtība (100) un (500). Hamiltona filtram pielietota *k* vērtība 3.

gadā, tomēr turpmākos gados uz straujāku izlaižu starpības virzību, uz pozitīvām vērtībām nekā aprēķina FM.

2.attēls. Izlaižu starpības aprēķinu rezultātu salīdzinājums: trīs statistisko filtru salīdzinājums ar FM.

3.attēls. Izlaižu starpības aprēķinu rezultātu salīdzinājums: trīs statistisko filtru vidējais un mediāna salīdzinājumā ar FM.

Avots: FM un FDP aprēķini

Avots: FM un FDP aprēķini

Salīdzinot potenciālā IKP un izlaides starpības vērtības, kas aprēķinātas pēc statistisko filtru metodēm un FM potenciālā IKP un izlaides starpības, var secināt, ka 2023. un 2024. gadā visas novērtētās izlaides starpības ir negatīvas, bet FM novērtējumā izlaides starpība 2023. gadam ir par 0,4,-0,6 procentpunktiem zemāka, bet 2024. gadam par 0,8-1,1 procentpunktam zemāka. Attiecībā uz izlaides starpību 2025. un 2026. gadā, statistisko filtru metode uzrāda straujāku atgriešanos pie pozitīvām vērtībām, kamēr FM novērtējumā izlaides starpība ir negatīva līdz pat 2025. gadam un ekonomika pirmo reizi izlīdzinās ar potenciālu 2026. gadā. **Izlaides starpības novērtējums augstas nenoteiktības apstākļos, var būt svārstīgs un atkarīgs no faktiskiem notikumiem ekonomikā. Tādēļ Padomes ieskatā FM izlaides starpības prognoze atspoguļo bāzes scenāriju, kas ir uzskatāma par ticamu pašreizējos ekonomiskajos apstākļos.** Izlaides starpības salīdzinājuma skaitliskās vērtības redzamas 2.tabulā.

2. tabula

Izlaides starpības vērtības FM un Padomes novērtējumā

	FM novērtējums	Padomes novērtējums (visu stat. filtru mediāna)	Padomes novērtējums (visu stat. filtru vidējais)
2023	-1,5	-0,9	-1,0
2024	-1,4	-0,6	-0,3
2025	-0,6	1,6	2,0
2026	0,0	3,5	2,9

Avots: FM un Padomes aprēķini

Padome piekrīt FM aprēķiniem par izlaižu starpību un potenciālo IKP un atzīst, ka pašlaik ekonomika atrodas pavērsiena punktā. Tas vai lejupslīde tiks ātri novērsta vai padziļināsies ir atkarīgs no globālu un pašlaik grūti ietekmējamu apstākļu kopuma.

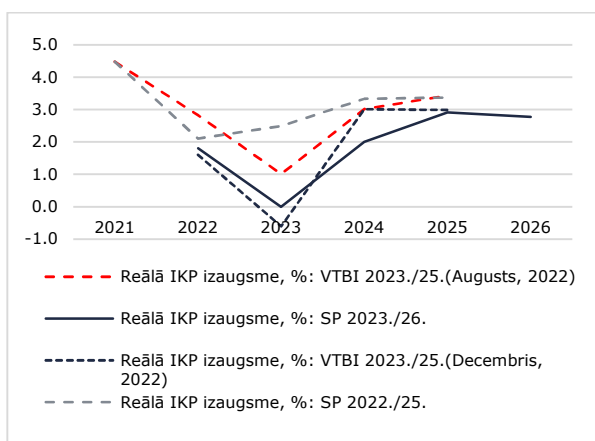
FM aktuālo un iepriekšējo prognožu salīdzinājums

Kopš iepriekšējās Finanšu ministrijas makroekonomisko prognožu apstiprināšanas 2022. gada decembrī, nenoteiktība ekonomikā ir turpinājusi pieaugt.

Turpmāk ir dots salīdzinājums starp 2022. gada decembrī apstiprinātām prognozēm VTBI 2023/25 gadam un š.g. februārī atjaunotām SP 2023/26 prognozēm. Pamatojoties uz līdzšinējo ekonomisko attīstību un FM pieņēmumiem, kas ir prognožu pamatā, Padome ir pieņēmusi lēmumu attiecībā uz turpmāk aprakstīto prognožu apstiprināšanu.

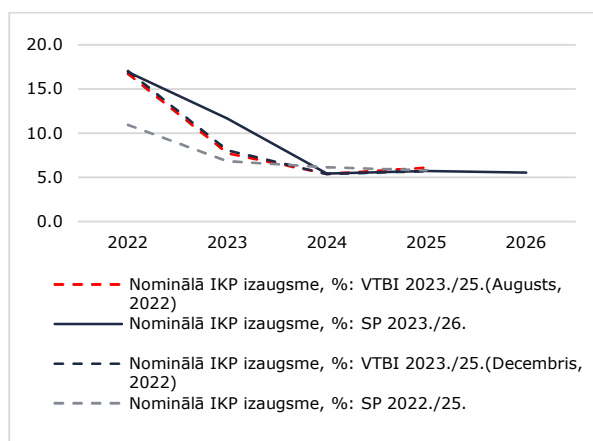
Padome apstiprina reālā IKP izaugsmes prognozi SP 2023/26. Salīdzinot ar iepriekšējo VTBI 2023/25 (decembra) prognozi, reālā IKP prognoze 2023. gadam tika koriģēta uz augšu par 0,6 %punktiem, bet 2024. gadam pazemināta par 1 %punktu. Attiecībā uz 2025. gadu reālā IKP prognoze pazemināta par 0,1 %punktu. FM, salīdzinot ar 2025. gadu, 2026. gadā prognozē IKP pieaugumu 2,8% apmērā (skat. 4. attēlu).

4.attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze.

Avots: FM.

5. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze.

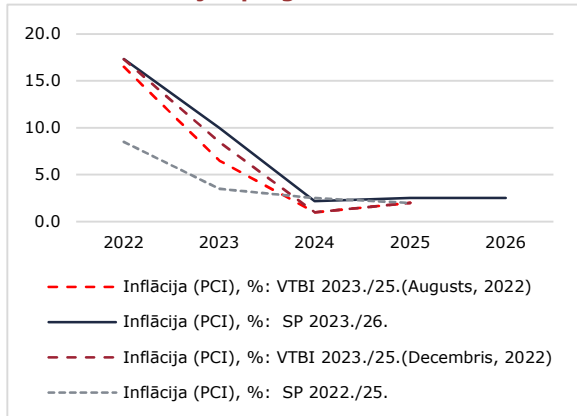

Avots: FM.

Padome apstiprina nominālā IKP izaugsmes prognozi SP 2023/26. Salīdzinot ar iepriekšējo VTBI 2023/25 (decembra) prognozi, 2023. gadam nominālā IKP prognoze koriģēta uz augšu par 3,6 %punktiem, tā pat arī 2024. gadam, par 0,1 %punktu, bet 2025. gadam tā atstāta nemainīga (5,7%). FM 2026. gadam prognozē nominālā IKP pieaugumu 5,5% apmērā (skat. 5. attēlu).

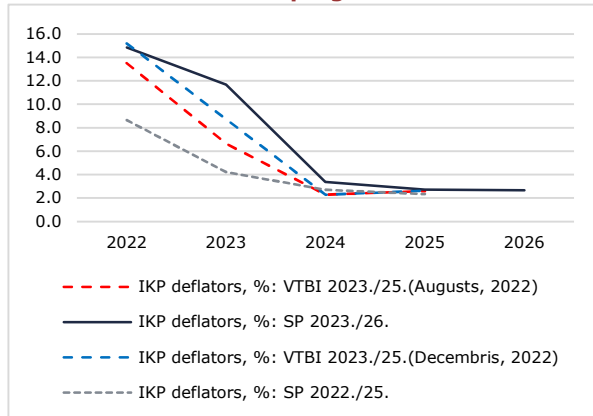
Padome apstiprina inflācijas prognozi SP 2023/26. FM prognozēs, salīdzinot ar iepriekšējo VTBI 2023/25 (decembra) prognozi, 2023. gadam inflācijas vērtība paaugstināta par 1,5 %punktiem, bet 2024. gadam paaugstināta par 1,2 %punktiem. Savukārt 2025. gadam tā paaugstināta par 0,5 %punktiem. FM 2026. gadā prognozē inflācijas līmeņa normalizāciju līdz 2,5% (skat. 6. attēlu).

6. attēls. Inflācijas prognoze.

Avots: FM.

7. attēls. IKP deflatora prognoze.

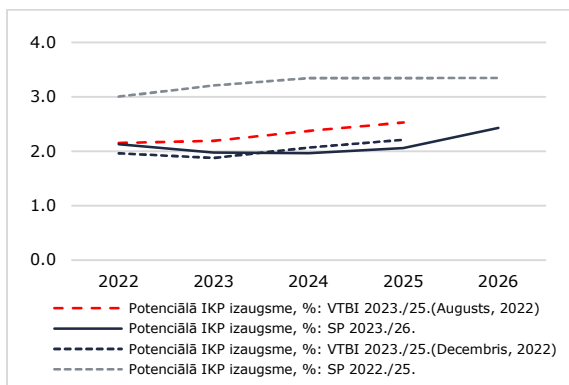
Avots: FM.

Padome apstiprina IKP deflatora prognozi SP 2023/26. Salīdzinot ar iepriekšējo VTBI 2023/25 (decembra) apstiprināto prognozi, IKP deflatora prognoze 2023. gadam ir koriģēta un paaugstināta 2,9 %punktiem. Prognoze 2024. gadam paaugstināta par 1,1 %punktu. Deflatora prognoze 2025. gadam paaugstināta par 0,1 %punktu. IKP deflators 2026. gadam prognozēts 2,7% (skat. 7. attēlu).

Padome apstiprina potenciālā IKP izaugsmes prognozi SP 2023/26. Potenciālā IKP pieauguma prognoze, salīdzinot ar iepriekšējo VTBI 2023/25 (decembra) prognozi, ir koriģēta uz augšu 2023. gadam par 0,1 % punktu, bet 2024. un 2025. gadiem pazemināta attiecīgi par 0,1 un 0,2 %punktiem. Potenciālā IKP pieaugums 2026. gadam prognozēts 2,4% (skat. 8. attēlu).

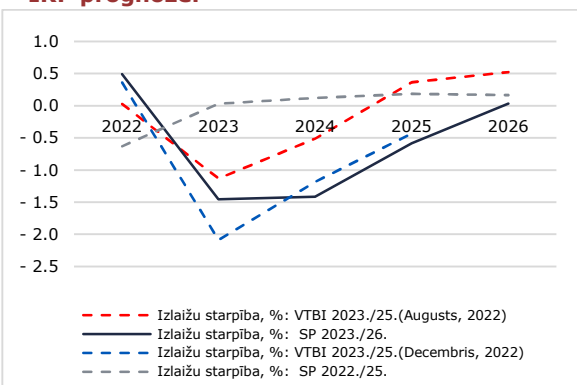
Padome apstiprina izlaides starpības prognozi SP 2023/26. Izlaides starpība, salīdzinot ar iepriekšējo prognozi, ir koriģēta uz augšu 2023. gadam par 0,6 %punktiem, bet 2024. un 2025. gadam pazemināta par 0,2 %punktiem. FM prognozē, ka izlaides starpība izlīdzināsies 2026. gadā veidojot 0,03% no IKP (skat. 9. attēlu).

8. attēls. Potenciālā IKP pieauguma prognoze, %.

Avots: FM.

9. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP prognoze.

Avots: FM.

Secinājumi

Padome kopumā apstiprina FM makroekonomikas prognozes Stabilitātes programmai 2023.-2026. gadiem un Padomei nav būtisku iebildumu par Finanšu ministrijas iesniegtajām makroekonomikas rādītāju prognozēm. Padome uzskata tās par pieņemamām pašreizējā augstas nenoteiktības periodā.

Padomes ieskatā būtiskākie negatīvie tautsaimniecību ietekmējošie faktori būs pastāvošās ģeopolitiskās spriedzes ekonomiskie riski, augstā inflācija, piegāžu ķēžu traucējumi un majsaimniecību patēriņa kritums.

Tā kā iedzīvotāju reālie ienākumi, inflācijas ietekmē, samazinās un arī majsaimniecību uzkrājumu apjoms ir būtiski samazinājies, šo faktoru kopums būtiski negatīvi ietekmēs patēriņu un ierobežos IKP pieaugumu.

Latvijā inflācija joprojām ir viena no augstākajām eirozonā, janvārī pēc dažus mēnešus novērota samazinājuma tā atkal kāpa līdz 21,6%. Pašlaik būtiskākie inflāciju noteicošie faktori ir enerģijas un pārtikas cenas, kā arī piegādes ķēžu traucējumu problēma, kas izpaužas arī ražošanas procesu kavēšanā un preču piegādē. Tuvākajos mēnešos ekonomika turpinās darboties izmantojot energoresursus, kas iepirkti energoresursu pīķa cenu periodā, tādēļ pašlaik novērotais energoresursu cenu samazinājums nedos tūlītēju efektu. **Eiropas centrālā banka, cīņā ar inflācijas pieaugumu, turpina ierobežojošo monetāro politiku. Notiek sistemātiska procentu likmju kāpināšana, pēdējo reizi ECB paaugstināja bāzes likmi 2023.gada 2.februārī līdz 3%. Padome uzskata, ka arī Fiskālai politikai vajadzētu kalpot par inflācijas ierobežojošo instrumentu.**

3. tabula

Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %. Dati pieejami arī MS Excel formā

Makroekonomiskie rādītāji	2023	2024	2025	2026
Reālā IKP izaugsme	0,0	2,0	2,9	2,8
Nominālā IKP izaugsme	11,7	5,5	5,7	5,5
Inflācija (Patēriņa cenas)	10,0	2,2	2,5	2,5
IKP deflators	11,7	3,4	2,7	2,7
Potenciālā IKP izaugsme	2,0	2,0	2,1	2,4
Izlaižu starpība	-1,5	-1,4	-0,6	0,0

Avots: FM